

Læserbreve, højst 100 ord, debatindlæg, højst 800 ord, og Kroniker, ca. 2.100 ord, indsendes via vores hjemmeside: politiken.dk/debatindlaeg
Indlæg til nettet skal også sendes via denne adresse.

Redaktionen forbeholder sig ret til at redigere i indsendte tekster og til også at bringe teksterne på politiken.dk/debat. Vi bringer kun tekster alene sendt til Politiken. Opstår der problemer, kan du ringe til os på 33 47 12 00 eller 70 15 01 01.

VIGGO HØRUP (1841-1902) STIFTER AF POLITIKEN I 1884

EDVARD BRANDES (1847-1931) STIFTER AF POLITIKEN I 1884

Socialdemokratiets vækstpolitik er den mest uambitiøse, jeg har set fra en regering i årtier

Det er underligt, at Mette Frederiksen ikke kan unde danske lønmodtagere at beholde nogle flere af deres egne hårdt tjent penge.

ØKONOMI

MADS LUNDBY HANSEN
CHEFØKONOM, CEPOS

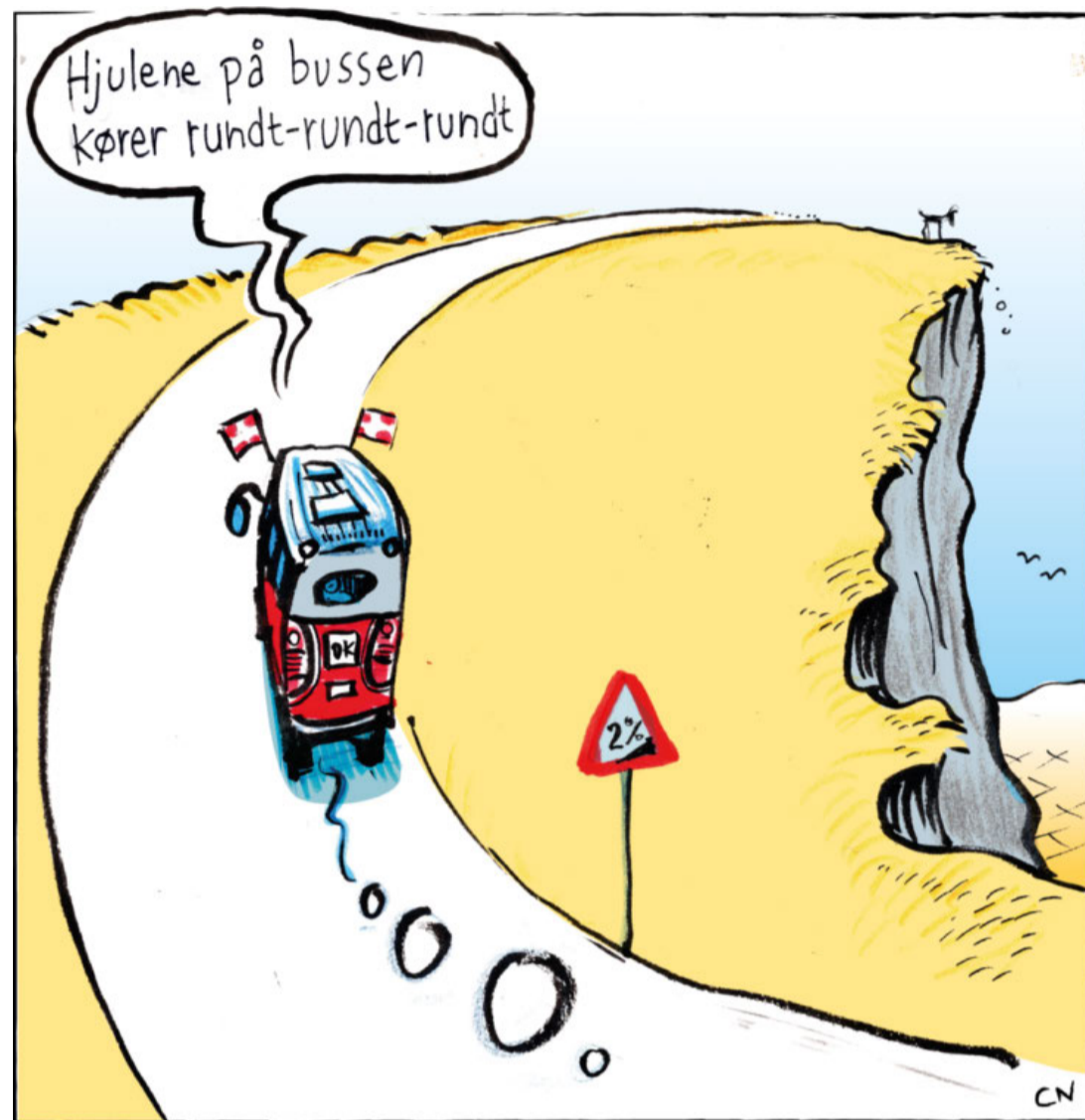
Mette Frederiksen er sammen med de tre andre røde partier – SF, Enhedslisten og Radikale Venstre – blevet enige om et forståelsespapir om de kommende års politik. Set fra et vækstperspektiv er der tale om det mest uambitiøse grundlag for en regering, jeg har set i flere årtier. Det skyldes bl.a., at der i forståelsespapiret ikke er et konkret mål om en betragtelig stigning i arbejdsudbuddet som følge af nye reformer.

Dette står i skærende kontrast til Thorning-regeringen, der havde som mål at øge arbejdsudbuddet med 55.000 personer via nye reformer. Det var en arbejdsudbudsmålsætning, der bandt Thorning-regeringen til at gennemføre reformer. Og som var guld værd for dansk økonomi. Thorning-regeringen gennemførte reformer, der øgede beskæftigelsen med 36.000 (bl.a. som følge af Mette Frederiksens kontanthjælpsreform, der sænkede kontanthjælpen for de unge under 30 år). Og der blev gennemført produktivitetstreffer, der loftede velstanden markant, f.eks. 3 procentpoint lavere selskabsskat finansieret af bl.a. lavere offentlig forbrug. Samlet blev samfundskagen løftet med 44 milliarder kroner som følge af Thornings reformer.

Det er ærgerligt, at den nye S-regering ikke har et konkret mål om øget arbejdsudbuddet, særligt når det erindres, at der er mangel på arbejdskraft i mange private virksomheder. Det betyder, at der ofte må takkes nej til ordrer, og det koster velstand.

Den nye S-regering skriver i sit forståelsespapir, at initiativer, der måtte reducere beskæftigelsen, modsvares af andre tiltag, der som minimum øger beskæftigelsen tilsvarende. Dvs. ikke et konkret oplæg til reformer, der får flere med på arbejdsområdet, men i stedet et oplæg til en 'nulløsning'.

Mette Frederiksen vil i sit oplæg des-

uden skaffe 10 mia. kr. i øget råderum. Og man nævner højere skatter som en vej dertil. Specifikt vil man øge arveskatten for familieejede virksomheder. Det er et dårligt forslag, der indebærer, at de familieejede virksomheder drænes for kapital ved generationsskifter. Og så er der mindre kapital til investeringer, der kan skabe vækst. I stedet for at øge arveskatten for familieejede virksomheder, burde man fjerne arveskatten helt for familieejede virksomheder og for 'almindelige danskere'. Sådan har man gjort i Sverige og Norge.

Jeg undrer mig over, at de fire røde partier vil øge skattetrykket, når der er et frit råderum på 21,5 mia. kr. frem til 2025. Pengene kan frit bruges på højere offentlige udgifter eller lavere skatter. Råderummet skyldes primært løkkes reformer af efterløn, pensionsalder og forkortelsen af dagpengeperioden fra fire til to år.

Mette Frederiksen fremlagde før valgkampen 15 konkrete skattestigninger. I alt løber de op i 5 mia. kr. Blandt forslagene er højere aktieskat, fra 42 til 45 procent, højere renteskat, fra 42 til 52 procent, og en fordobling af arveskatten (for almindelige mennesker) fra 15 til 30 procent på formuer på over 3 mio. kr. Den højere aktieskat vil gøre det sværere for små og mellemstore virksomheder at tiltrække kapital til nye investeringer.

Det er mit håb, at S vil droppe bl.a. disse skattestigninger, men målet om at skaffe 10 mia. kr. i råderum taler selvfølgelig imod det. Desuden har de tre andre røde partier før valget lagt op til højere skatter. Radikale Venstre vil øge skattetrykket med 2 mia. kr., SF med 17 mia. kr. og Enhedslisten med 37 mia. kr.

Jeg undrer mig grundlæggende over, at den nye S-regering ikke vil prioritere at sænke skatten for danske lønmodtagere. Det vil give danske lønmodtagere mere

Arkivtegning:
Claus Nørregaard

privat velfærd i form af flere private forbrugsmuligheder, og det vil løfte beskæftigelsen. Det er underligt, at Mette Frederiksen ikke kan unde danske lønmodtagere at beholde nogle flere af deres egne hårdt tjent penge.

Som nævnt er der et frit råderum på 21,5 mia. kr. frem til 2025. Heraf vil de fire partier bruge 20,5 mia. kr. til 'det demo-

med er der op til 11 mia. kr. at gøre godt med til den nye regerings prioriteringer (1 mia. kr. fra råderummet og 10 mia. kr. i ekstra råderum fra bl.a. højere skat).

Ser man på ønskerne i forståelsespapiret, er det ikke sikkert, at det er tilstrækkeligt. S-regeringen har nemlig en ambition om, at det offentlige forbrug skal vokse mere end det, der umiddelbart følger af udviklingen i antallet af brugere i den offentlige sektor. Bl.a. ønsker man at indføre minimumsnormeringer i daginstitutioner.

Desuden er partierne blevet enige om i 2030 at ville reducere drivhusgasserne med 70 procent i forhold til niveauet i 1990. Et reduktionsmål på 70 procent skønnes ifølge en Cepos-analyse med usikkerhed at indebære en samfundsmæssig omkostning på 26 mia. kr. om året i 2030. Det skyldes, at det bliver dyrere og dyrere at reducere drivhusgasudslippet, jo mere ambitiøst målet er. Og jo hurtigere reduktionen skal ske, desto mindre glæde vil vi få af eventuelle teknologiske fremskridt. Som partierne selv skriver i forståelsespapiret, skal der tages virkemidler i brug, som slet ikke er kendt i dag.

Målet om 70 procent reduktion i klimagasserne kan dårligt undgå at indebære en betydelig svækkelse af de offentlige finanser – f.eks. hvis man vælger at forcere omstillingen til grønne biler, som

er dyre for bilisterne, men giver færre indtægter til statskassen. Derfor kan finansieringsbehovet overstige de 11 mia. kr., der er til rådighed.

Den nye regering vil forhøje børnechecken med 60 procent for familier, som er på integrationsydelse eller berørt af kontanthjælpsloftet. Ifølge Danmarks statistiks 1-årige fattigdomsdefinition er der ca. 65.000 fattige børn i Danmark. Som følge af forslaget vil 6-7.000 børn blive løftet over Danmarks Statistiks fattigdomsgrænse.

Jeg mener, at man skal passe på med at lade dansk politik styre efter en fattigdomsgrænse, der definerer folk som 'relativt fattige', hvis man bare i et år har haft en lav indkomst. Lav indkomst i et enkelt år bør ikke være et problem, og heldigvis er det sådan, at der er en markant mobilitet ud af lavindkomstgruppen. Efter et år har halvdelen typisk så høj en indkomst igen, at de er over grænsen.

Og det er ikke entydigt, at det gavner børnene, at ydelserne øges. Forhøjelsen af ydelserne vil nemlig også betyde, at

flere mødre og fædre vil gå fra beskæftigelse til kontanthjælp. Den økonomiske videnskab dokumenterer, at når ydelser sættes op, indebærer det, at flere vil være på overførselsindkomst.

Min opfattelse er, at det er vigtigt for børn, at de har en rollemodel i en mor og far, der går på arbejde hver dag. Ser man således på børn, der vokser op i lavindkomstfamilier, hvor far og mor er på overførselsindkomst, er der stor risiko for, at børnene selv får en lav indkomst. Ser man på børn, der vokser op i lavindkomstfamilier, hvor far og mor er i job, er der stor sandsynlighed for, at børnene bryder den sociale arv og får en højere indkomst end forældrene.

“Det er ærgerligt, at den nye S-regering ikke har et konkret mål om øget arbejdsudbud, særligt når det erindres, at der er mangel på arbejdskraft i mange private virksomheder. Det betyder, at der ofte må takkes nej til ordrer, og det koster velstand

KRONIKEN

8. juli 2019

Kultur og biologi er indbyrdes forbundne

ANDERS KLOSTERGAARD PETERSEN

Nyere forskning viser, at der er klar sammenhæng mellem kultur og biologi. Det åbner helt nye perspektiver – men betyder også, at forskere skal huske at orientere sig meget bredere.

Anders Klostergaard Petersen er professor MSO på Institut for Kultur og Samfund - Afdeling for Religionsvidenskab, Aarhus Universitet.

C.P. SNOW (1905-80) var et engelsk multitalent. Han var atomfysiker, embedsmand i Whitehall og litterat. Har man endnu ikke læst hans fantastiske 11-binds værk, 'Strangers and Brothers' (findes også på dansk), bør man unde sig den fornøjelse.

Det er fremragende litteratur, der spidder den engelske universitetsverden, embedsmandsverden og det politiske system. Snow giver en skarpsindig og velskrevet analyse af det samfund og den epoke i det 20. århundrede, vor egen nutid bygger på.

I 1959 holdt han den prestigefulde Rede-forelæsning i Cambridge, der som tradition går tilbage til slutningen af det 17. århundrede. Snow kaldte forelæsningen 'De to kulturer'. Dermed betegnede han en udvikling, som han som både humanist og naturvidenskabsforsker fulgte med hovedrysten og beklagelse.

Naturvidenskab og humaniora havde bevæget sig så langt væk fra hinanden, at humanister ikke længere var i stand til at forstå naturvidenskab, endside kerede sig om den, og omvendt.

Som med en syl spiddede Snow situationen: »Mangen en god gang har jeg været til sammenkomster med mennesker, som ud fra den traditionelle kulturs målestok måtte opfattes som dannede, og som med stor veloplythed har udtrykt deres skepsis over for naturvidenskabsfolks mangel på dannelse. Jeg har ind-

imellem følt mig provokeret og har spurgt forsamlingen, hvor mange blandt dem der kunne beskrive termodynamikkens anden lov. Svaret var køligt og negativt. Men jeg spurgte blot om noget, der naturvidenskabeligt modsvarer: Har De læst et værk af Shakespeare?»

Snows dannelsesideal er nok ikke helt det samme, som man finder i dag, og slet ikke i Danmark; men pointen er klar. Snow ironiserede: »Jeg tænker nu, at hvis jeg stillede et noget lettere spørgsmål – som f.eks.: Hvad mener De om masse eller acceleration?, der naturvidenskabeligt svarer til at spørge: Kan De læse? – ville færre end 1 ud af 10 af de meget dannede opfatte, at jeg talte samme sprog. Sådan eksploderer fysikkens store bygning, og flertallet af de bedst begavede i den vestlige verden har omtrent lige så megen indsigt i den som deres neolitiske forfædre».

SNOWS INDFLYDELSE på det danske gymnasiesystem har været stor. Det er ikke mindst hans fortjeneste, at en pæn del matematik og naturvidenskab også er blevet gymnasiale på den traditionelle sproglige studieretning til del; men ak.

Skønne spildte kræfter, når man betænker også sproglige studenters mangeårige livtag med matematik og fysik i folkeskole og gymnasium. Kunne det ikke være anderledes? Kan vi ikke gøre det bedre? Hvad Snow ikke kunne forudse tilbage

i slut-50'erne var, at biologien snarere end fysikken skulle blive den store bygger mellem fakulteterne.

Det er der god grund til. For fysikken med dens fokus på materien ligger langt væk fra traditionelle humanvidenskaber og deres interesse. Omvendt har biologien med dens optagethed af livsverdenen de sidste 35 år åbnet for et væsentlig tættere forhold til adfærds-, social- og humanvidenskaber.

Det er der vægtige grunde til; men før jeg præsenterer baggrunden og perspektiverne for denne nytænkning, der har revolutioneret videnskaben og måden at sammentænke forholdet mellem videnskaber på, til lad mig da en uddannelsesmæssig pointe i forlængelse af Snow.

Så vidt jeg kan skønne, er de gode intentioner bag de sidste mange års gymnasier reformer kuldsjælet, når det gælder forslaget på at sammentænke videnskaberne og at gøre navnlig det sproglige gymnasium bedre naturvidenskabeligt funderet. Måske er tiden kommet til at gøre bio-

logien til det fag, der skal bane vej for naturvidenskabeligt fokuserede gymnasier ind i humanvidenskaben og tilsvarende for sprogligt orienterede gymnasier ind i naturvidenskab og matematik. Vi kan kun ændre på nutidens misere ved at forandre uddannelsessystemet, og de hidtidige forsøg overbeviser ingenlunde. Og så til sagen.

FRA MIDT-80'ERNE begyndte kolleger inden for biologi for alvor at interessere sig for kultur som en del af biologien.

Det kan lyde mærkeligt, for er kultur netop ikke kultur og derved forskellig fra natur, og er kultur ikke, hvad der skiller mennesket fra dyr?

Det tilsiger vane-tænkningen os; men forskere som Luigi Cavalli-Sforza, Marcus Feldman og makkerparret Robert Boyd

og Peter Richerson viste i betydningsfulde udgivelser, hvordan vi skal sammentænke biologi og kultur, læring og natur. Tidligere talte man om dobbeltarv-teori (dual inheritance theory eller DIT), me-

dens man i dag bruger udtrykket genkultur-coevolution (*gene culture co-evolution* eller GCC). Den centrale tanke er, at udviklingen hos en række dyr og i særlig grad mennesket beror på et samspil mellem gener og kultur, og at også kultur er en del af biologien.

To ting er væsentlige i sammenhængen. For det første er kultur ikke et menneskeligt prærogativ. Kultur finder vi også hos andre dyr. I kraft af fritidsornitologers ihærdige arbejde har vi et klart billede af, hvordan en række fuglearter, begyndende med mejser, i Storbritannien fra 1920'erne og frem begyndte at prikke hul på de mælkeflasker, mælkedrengene efterlod ved folks hoveddøre, for at få adgang til den fede fløde.

I løbet af kort tid bredte det sig fra et område syd for London til Wales og senere til Skotland, ligesom andre fugle begyndte at efterligne mejserne. Evnen til

SOMMERSERIE

Vendepunkter

Hen over sommeren vil en række skribenter skrive om vendepunkt i tilværelsen – personligt, historisk eller samfundsmæssigt.

6 | DEBAT

LÆSERNE MENER

MARTIN ROSSEN

Uffe Jensen, Agerbjerg 93, Herning:

Martin Rossen er en nyansat embedsmand, ansat i Statsministeriet under Mette Frederiksen.

Ikke et problem i sig selv. Men problemet opstår, når en statsminister opretter et politisk sekretariat, der indebærer, at Martin Rossen bliver fulgyldigt medlem af de to mest centrale folketingsudvalg: økonomiudvalget og koordinationsudvalget; en embedsmand med stemmeret i politiske udvalg.

Det bør være sådan, at medlemmer af Folketingets udvalg er medlemmer af Folketinget. Udvalgene kan konsultere embedsmænd, men disse embedsmænd kan og bør ikke have en generel tale ret i udvalget, endsize stemmeret. De er ikke folkevalgte.

Kun få dage efter sin tiltræden udfordrer vores nye statsminister det mest fundamentale demokratiske princip: tredelingen af magten. Pludselig er en embedsmand oppe på et bord i et af de lovgivende magt.

Det lover ikke godt for den fremtidige demokratiske legitimitet for denne regering.

PANDA-AFGIFT

Thorvil Jensen, Skovhaven 59, Værløse:

Det har åbenbart været så dyrt for Københavns Zoo at få pandaerne til landet, at man har måttet alliere sig med Q-Park. Tidligere var alle parkeringspladser omkring Zoo omfattet af parkeringsreglerne for Frederiksberg (dvs. at de første 2 timer var gratis), men som en tryk om natten har Q-Park overtaget ansvaret for parkeringspladserne ved Søndermarken. Den fælde er vi mange, der er hoppet i med begge ben, og har fået en afgift på 790 kroner.

Jeg går ud fra, at Zoo har aftalt med Q-Park, at Zoo får hovedparten af de indkrævede afgifter.

UNGES ALKOHOLMISBRUG

Lise Clemmesen, Åtoften 11, Nivå:

Sundheds- og ældreminister Magnus Heunicke har en vigtig og vanskelig opgave at tage fat på: de unges alt for tidlige og alt for store indtagelse af alkohol.

Måske skal aldersgrænsen for køb af alkohol sættes op. I hvert fald må der sættes kraf-

tigere ind med oplysning på alle ungdomsuddannelser og konsekvent udmelding om udelukkelse af indtagelse af alkohol i skolernes aktiviteter. Også skolefester må vurderes.

Når man hører om de helt unges alkoholindtagelse på Roskilde Festival, er det helt klart et stort samfundsproblem. Og misbruget fortsætter, når uddannelserne er begyndt, og der skal festes efter skoletid. I fremtiden vil det få uhyre sundhedsmæssige konsekvenser, som også vil påvirke landets økonomi.

BEVAR RADIO24SYV

Kim Christiansen, Stockflethsvej 38, Frederiksberg:

Det varede ganske kort, før end Joy Mortensen fik trukket stikket og håbet hos Radio24syv, men nu må vanviddet stoppes.

Radio 24syv er født politisk, som et alternativ til DR for få år siden, og har på rekordtid betydet en holdningsændring i brugen af radio og podcastlytning. En stor del af den yngre generation, som havde dømt radioen ude, lytter nu til 24syv, og den lille radiokanal er ofte omdrejningspunkt for den offentlige debat.

Med den forestående lukning af flere af DR's populære radiokanaler er udsigten i det ellers så progressive danske radiolandskab gået fra 100 til nul.

TOUR DE FRANCE-SKAT

Flemming Søeborg, Odensevej 98, Odense:

Jeg blev egentlig lidt mælløs over at læse, at Tour de France regner med at kradsse 37,5 mio. kr. ind fra arrangementet i Danmark. Et dette beløb for eller efter skat, for Tour de France skal vel på en eller anden måde betale for de store udgifter, dette arrangement koster skatteyderne?

BILLIG PIBERYGNING

Klaus Winkel, Kongshvilebakken 64, Kgs. Lyngby:

Lad endelig cigaretterne blive prohibitivt dyre. Men det bør overvejes, om piobetobakken endnu en gang skal følge med op. Skadevirkningen af fornuftig piberykning, selvfølgelig uden inhalering, er markant mindre. Hertil kommer glæden ved god tobak, som kan nydes som god vin. Vi piberygere er gennemgående oppe i årene, og skulle den glæde koste et år i den sidste ende, er den nok det værd.

DAGENS CITAT

Lad os bare være ærlige. Den giftige blanding af borgerkrig og international stedfortræderkrig, som på ottende år hærger Syrien og har kostet flere end en halv million dræbte mennesker, interesserer ikke den brede offentlighed syndeligt. Hvad værre er, krigen synes heller ikke at interessere særligt mange af vores folkevalgte Adam Holm, journalist og forfatter, i Bertlingske

Vi er klar til at skabe bedre vilkår for biodiversiteten i Danmark

MILJØ

DANMARKS BIAVLERFORENING, DANMARKS JÆGERFORBUND, DANMARKS NATURFREDNINGSFORENING, DANSK ORNITOLOGISK FORENING, DANSK SKOVFORENING, DYRENES BESKYTTELSE, FRILUFTSRÅDET, LANDBRUG & FØDEVARER OG ØKOLOGISK LANDSFORENING

KÆRE LEA Wermelin og Mogens Jensen,

Tillykke med jeres nye ministerposter! Og tillykke med, at I begge på hvert jeres område kommer til at spille en helt central rolle for naturen og biodiversiteten i Danmark. I det politiske grundlag for regeringen har I blandt andet varslet, at der skal sættes klare mål for, hvordan biodiversiteten kan få bedre vilkår i Danmark. Vi ser således med spænding frem til udmøntningen af ambitionerne om mere urørt skov, sammenhængende natur, en biodiversitetsplan, naturnationalparker og naturzoner. For at reali-

sere disse mål på den bedst mulige måde, vil der være behov for samspil og samarbejde mellem mange parter, og det vil vi gerne støtte op om.

Naturområdet har tidligere på flere områder været kende-

Vi forventer i løbet af efteråret at præsentere et fælles udspil om, hvordan vi i fællesskab kan sikre mere og bedre natur i det åbne land

tegnat af stor uenighed mellem interesser og af skyttegravskrige, hvor der til tider har været meget langt mellem de forskellige parter. Der er fortsat rigtig mange interesser, der skal tilgodeses, og mange ting at være uenige om. Men der er også gennem de seneste år kommet et helt ny fokus på, at der i sidste ende er tale om en fælles opgave: nemlig at sikre, at vi har en rig natur og biodiversitet i Dan-

mark i samspil med en række andre interesser som friluftsliv, jordbrug og liv i landdistrikterne.

Derfor er vi en række centrale organisationer, som ikke bare mødes på slagmarken, men som rent faktisk taler sammen i større og mindre fora og søger at finde de løsninger, som vi kan være enige om – på tværs af interesser og forskelligheder.

Forste skridt i at finde løsninger i fællesskab er at være enige om udfordringerne. Og selv om der kan være forskelle i vores fokus, så er vi enige om, at der er behov for en indsats for naturen – både i jordbrugslandskabet, hvor der blandt andet skal sættes fokus på at få genskabt fungerende fødekæder, og på de egentlige naturområder i det åbne land og skovene. Hvis vi skal vende udviklingen for vores natur og biodiversitet, så skal vi finde plads til naturen og finde ud af, hvordan vi kan målrette og prioritere vores indsats, så der kommer reelle resultater og varige løsninger

til gavn for alle parter. Andre ting, vi har drøftet i fællesskab, er vigtigheden af en ny landbrugspolitik, som blandt andet gennem en incitamentsstruktur i den direkte støtte giver lodsejere positive incitamenter til at gøre en indsats for naturen, og som ikke gennem bureaukratiske krav opstiller barrierer for den mest hensigtsmæssige naturpleje, eller som direkte modvirker en hensigtsmæssig naturindsats. Samtidig er vi også enige om, at der er behov for langt større viden om effekten af de naturforvaltningstiltag, som gennemføres, således at det gennemføres og evaluering af gennemførte indsatser i højere grad bliver muligt at målrettet og forbedre kommende indsatser. En indsats for natur og biodiversitet kræver også viden om problemstillingerne i befolkningen. Der er derfor også enighed om, at der er behov for at prioritere viden, uddannelse og formidling på området.

Vi er også enige om, at red-

skaber som multifunktionel jordfordeling og andre udgangsordninger er centrale for den ønskede udvikling, og at disse initiativer skal hvile på et grundlag af lokal inddragelse, dialog og frivillighed. I den forbindelse er det helt afgørende, at der afsættes de tilstrækkelige midler blandt andet i en multifunktionel jordfordelingsfond til at gennemføre disse processer over en årrække og til en reel ændring.

Vi vil derfor, når I nu skal i gang med jeres nye ansvarsområde, bestræbe os på at hjælpe ved at komme med flere forslag til, hvordan regeringen med opbakning fra os kan sine mål om at skabe fremgang for både naturen og jordbrugerhvervene. Vi forventer således i løbet af efteråret at præsentere et fælles udspil om, hvordan vi i fællesskab kan sikre mere og bedre natur i det åbne land. Det glæder vi os meget til at drøfte med regeringen og Folketinget.

Velkommen til!

Lige rettigheder for mennesker med handicap

KONVENTION

NIKOLAJ NIELSEN
CHEFKONSULENT, INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER

DET ER I DENNE måned 10 år siden, at Danmark lovede at leve op til FN's handicapkonvention, men vi er stadig langt fra et samfund, hvor mennesker med handicap er ligestillet med alle andre.

En fredag formiddag i oktober trådte en familie på fem ind på Jensen's Bøfhus. Modsat så mange andre børnefamilier blev familien straks bedt om at gå igen. De ansatte forklarede afvisningen med, at der er 'adgang forbudt for barnevogne' på grund af 'brandhensyn'. Forældrene fortalte, at deres søn på to år

lider af et så alvorligt handicap, at han ikke kan komme ud af barnevognen. Det gjorde ingen forskel for restauranten, og familien måtte finde et andet sted at spise – trods af at langt de fleste af restaurantens 308 siddepladser var ledige.

Familien klagede til Ligebehandlingsnævnet, som i maj i år slog fast, at restauranten med afvisningen brød forbudet mod diskrimination af mennesker med handicap, der trådte i kraft 1. juli sidste år. Nævnet kalder afvisningen af familien for ulovlig forskelsbehandling, fordi restauranten ikke undersøgte, om det var muligt at finde en plads til barnevognen, uden at den udgjorde en brandrisiko.

24. juli er det 10 år siden, at Danmark lovede at leve op til

FN's handicapkonvention. Det nye forbud mod diskrimination på grund af handicap er et vigtigt resultat af den beslutning. Som noget helt nyt bliver episoder som afvisningen af en toårig med et alvorligt handicap nu anerkendt som en krænkelse af barnets rettigheder.

Det er et fremskridt for den enkelte, og det er et vigtigt opgør med vores samfunds forskelsbehandling af mennesker med handicap.

Lige rettigheder for mennesker med handicap kræver, at vi indretter vores samfund på en måde, som fjerner barrierer for mennesker, der på grund af blindhed, langvarig psykisk sygdom, udviklingshæmning, fysiske lammelser eller andre handicap ikke lever op til en gængs standard for, hvad en krop skal kunne.

Vi skal bekæmpe fysiske barrierer, og vi skal bekæmpe de mere usynlige barrierer i form af diskrimination, som når en familie uden nogen rimelig grund bliver afvist af en restaurant.

Det danske samfund er desværre fortsat fuldt af barrierer. Færre mennesker med handicap får en uddannelse sammenlignet med tidligere. Få er i job. Og store dele af det offentlige rum er utilgængeligt.

Det er 10 år siden, at Danmark lovede at bryde barriererne ned for mennesker med handicap. Der er taget skridt i den rigtige retning, men på andre områder bevæger vi os baglæns. Det er på tide, at vi får sat retning og fart på udviklingen.

Derfor anbefaler Institut for Menneskerettigheder, at rege-

ringen i en tværgående national handicap politisk handlingsplan opstiller klare mål for fremskridtene for mennesker med handicap.

En national handlingsplan vil blandt andet skulle sikre, at personer med handicap fremover bliver tænkt med i politiske indsatser og reformer.

I de senere år har vi i Danmark haft en skolereform og fremdriftsreform, der ikke tog højde for elever og studerende med handicap, selv om de skulle være en del af de nye strukturer.

Og det er ikke kun mennesker med handicap, der tæber, når vi ikke får fjernet barriererne. Vi går glip af arbejdskraft og gode talenter, fordi vi ikke evner at tilrettelægge et inkluderende og tilgængeligt samfundsliv.

Kultur og biologi er indbydes forbundne

at skaffe sig adgang til fløden lå ikke i mejsernes genetiske udrustning. En mejse gjorde det, sikkert af vanvare, og så bredte skikken sig gennem efterligning. Det er kultur.

Tilbage i begyndelsen af 1950'erne ankom forskere til den japanske ø Koshiwa, hvor der lever makakabekatte. En hun, som de navngav Imo (japansk for kartoffel), dyppede en dag en kartoffel i fløden for at fjerne sandet. Siden har kolonien efterbabet Imo ved at gøre ligeså.

Eksemplet har en umiskendelig lighed med en berømt passus i religionshistorien, af den middelplatoniske forfatter Plutark (46-120 e.v.t.). I skriftet 'De vitioso pudore' (Om den lastefulde skam) fortæller Plutark om Lysimache, der var præstinde ved Athene Polias-templet på Akropolis. To æsel drivere, som har fragtet de hellige kar op til templet, spørger hende, om de må få noget at drikke. Hun afviser det: »Nej, for jeg frygter, det kan blive en del af ritualene.

Sådan er det også gået med Imos kartoffelvask. Den er blevet en del af kulturen. Nu vasker alle makakabekatte på Koshiwa deres kartofler, før de spiser dem. Det er ikke en del af deres genom, men kultur.

Chimpanser kan bruge op til fem forskellige slags træredskaber for at skaffe sig adgang til et termibto og få føde. Det har de lært ved efterligning. Det er kultur.

EKSEMPLERNE ER legio; men er der slet ikke forskel på andre dyr og os, hvis andre dyr også har kultur?

Jo, det er der rigtig nok. Ingen chimpanser har til dato sendt artsfæller til Månen eller komponeret symfonier for stort

orkester. Det kræver en eksponentielt accelererende evne for kultur. Og heri ligger den afgørende forskel på os og andre dyr.

Vore fjerne slægtninge har for 1,6 millioner år siden ved fremkomsten af acheuliansk kultur udviklet evnen til kumulativ kultur. Det er let at forstå, når vi ser på os selv.

Jeg er gammel nok til at huske de første lommeregner. Der er en verden til forskel på dem og det, jeg i dag benytter mig af. Sidste år kunne cyklen fejre 150-års jubilæum. Tag en cykel fra 1950 og sammenlign den med en moderne, eller yderligere iøjnefaldende med en for 150 år siden. Kulturen forfines løbende og bliver derigennem stadig mere komplekse.

Samtidig sker det i et hastigt accelererende tempo, som enhver kan forvisse sig om, der tager turen fra Glyptoteket til Danmarks Tekniske Museum.

MEN ER KULTUR ikke uafhængig af biologi? Nej. Den ekstreme grad af kultur, vi finder i den sene hominine linje, som vi selv er en del af, er drevet frem gennem naturlig selektion. Til forskel fra de øvrige menneskeaber, som blev i skovområderne, bevægede vore fjerne slægtninge sig for 3,5 millioner år siden ud på savannen.

Rejsen var farefuld, hvad vi har klar dokumentation for gennem de andre menneskeaber, som foretog turen, men ikke overlevede. Vi kender dem i dag alene som fossiler.

Vore forfædre overlevede ikke mindst i kraft af evnen til at indgå i mere varige fællesskaber. Det har chimpanser og bonoboer også anlagt for; men de lever fort-

sat i fission-fusion-grupper, der snart spredes, snart samles igen.

Det går ikke på savannen, hvis man vil overleve. Gennem naturlig selektion formede vore fortidige slægtninges biologi sig på en sådan måde, at den udviklede psykologisk stærke tilpasningsevner til kultur eller læring.

Kultur er på den måde fortsat en del af biologien, blot ikke i direkte forstand den genetiske. Det er afgørende for en art, som for sin overlevelse er helt afhængig af at kunne indgå i mere permanente grupper. Er vi ikke af natur specielt sociale, kan vi gennem kultur formes til at blive langt mere sociale, end vi biologisk er.

Det er væsentligt, fordi genetisk evolution tager temmelig lang tid, medens biokulturel evolution er langt hurtigere. Tænk blot på, hvordan man politisk kan præge en befolkning til en ny form for adfærd og tænkning. Det ville tage uendelig lang tid, hvis det skulle foregå ad genetisk vej. Det er da

også baggrunden for, at vi lader unge bruge 25 år eller mere i institutioner, der fra vuggestue til universitet skal kultivere dem.

HVAD BIOLOGER som Cavalli-Sforza, Feldman, Boyd og Richerson for 35 år siden fik øjnene op for, i hvor høj grad kultur kan skabe biologiske forandringer i det genetiske system. I al fald i 1,6 million-

er år, og antagelig længere tid tilbage, har kultur været den dominerende part i relationen mellem gener og kultur. I takt med kulturens eksponentielle acceleration er det ikke blevet mindre udpræget.

Kulturens evolutionære tyngde er så kraftig, at man gennem kultur ovenikøbet kan forandre menneskets genom, om end det er tids- og ressourcerelevende.

Med introduktion af de tidlige former for agerbrug og i den forbindelse domesticeret kvægdrift og malkningspraksis for ca. 10.000 år siden begyndte en udvikling, hvor flere befolkningsgrupper blev laktosetolerante.

Globalt er der imidlertid forskel på laktosetolerance, afhængigt af om fjerne slægtninge primært holdt får, geder eller køer. Det er et markant eksempel på, hvordan kulturel forandring kan øve direkte indflydelse på det genetiske system.

Et andet eksempel stammer fra kwa-talende folk i Vestafrika. I forbindelse med at man ryddede regnskoven for at dyrke yams, steg vandstanden, fordi træernes rødder ikke længere kunne opsuge vandet. Det skabte ideelle betingelser for malaria-amyg.

Hos flere af de pågældende folk kan man imidlertid konstatere forekomsten af en enkelt seglcelle i heterozygotisk tilstand. Var der tale om et dobbeltgen, ville de pågældende bukke under for den dødelige sygdom seglanæmi. Her er forholdet mellem kultur og gener lidt mere kompliceret end ved forrige eksempel, men igen kan vi konstatere samspillet og, hvordan kulturelle indgreb i miljøet kan skabe biologiske forandringer i det genetiske system.

Kultur er den helt centrale driver i menneskelige evolution

knap finde rundt i Aarhus, ligesom jeg er ansigtsblind og skal have hjælp, hvis jeg ser film, der enten går hurtigt, eller hvor skuespillerne skifter udseende i løbet af filmen. Min hippocampus og andre dele af hjernen er blevet påvirket af ekstremit mange timers læsning og skrivning. Det er gået ud over ikonicitetsevnen.

Omvendt er mange taxachauffører i London, som har været igennem en af de hårdeste eksaminer for at opnå taxalicens, hvor de har skullet memorere Londons gadenet i rumlige kategorier, dærlige til at læse. Det siger igen noget om, hvordan kultur øver indflydelse på biologi og kognition.

Hvorfor ligger der her et helt nyt forskningsparadigme med mulighed for at tænke verden anderledes? For det første kan vi ikke fastholde en kategorial forskel

på natur-, adfærds-, social- og humanvidenskab.

SOM HUMANISTER er vi nødt til at forstå meget hjerne- og neuropsykologisk forskning. Men vore evolutions- og moralbiologiske kolleger må også sætte sig ind i klassisk humanistisk forskning, hvor man lærer sig sprog for meningsfuldt at studere fremmede og fortidige kulturer.

Skal social- og adfærdsforskerne forstå de grundlæggende vanskeligheder, vi som mennesker er konfronteret med, når vi etablerer små og store relationer og grupper, kræver det basal biologisk indsigt; men det samme gælder også den anden vej.

Er det et problem? Ja, i den forstand, at det i dag fordrer endnu mere i forhold til videnskabeligt arbejde, men det gør også verden langt mere interessant, fordi vi på ny kan stille de virkelig grandiose spørgsmål om kultur, samfund, religion, evolution og samspillet til biologi.

Den ukrainske biolog Theodosius Dobszhansky skrev i 1973, at intet i biologien eller kulturen giver mening undtagen i lyset af evolution. Jeg er helt enig; men vil meget væsentligt tilføje: Intet i biologien eller kulturen giver mening undtagen i lyset af evolution. Derfor er vi i dag hinsides Snows to kulturer. Vi ikke blot kan, vi skal tale på tværs af videnskaber og fakulteter; men kun under den forudsætning, som al genuin interdisciplinaritet bygger på, at man sætter sig på sin bagdel og først bruger tid og kræfter på at forstå, hvorfor min biologiske, primatologiske eller psykologiske kollega argumenterer og tænker, som hun eller han gør.